

אלא, כך צריך לתרץ על הקושיה שהקשינו לעיל "ואימא לדידה":

מסתברא, דכי ממעט רחמנא אין כסף לאדון זה אבל יש כסף ביציאה אחרת — **יציאה דכוותה קא ממעט**. דהיינו, שצריך להיות כסף יציאתה דומה לכסף היציאה מהאדון.

והרי ביציאה מהאדון, אם היה צריך לתת כסף, הרי היתה צריכה לתת אותו לאדון שהיא יוצאה ממנו, כדי לפדות את עצמה מעבודתה אצלו. אף כאן, כשיוצאה מאביה, צריך להיות הכסף לזה שיוצאה ממנו, דהיינו לאב, ולא לעצמה.

ומקשינן: והא עדיין לא דמיא הא יציאה — להא יציאה, שהרי התם, גבי אדון, נפקא לה מרשותיה לגמרי ביציאתה. ואילו ביציאה דאב — אכתי מחסרא מסירה לחופה, ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולמעשה ידיה עד כניסתה לחופה!

ומתריצין: מהפרת נדרים (77) מיהא נפקא לה מרשותיה כבר בקידושיה. דתנן: נערה המאורסה — אביה ובעלה מפירין לה נדריה. ואילו עד עתה היה אביה מפר לה לבדו.

שנינו במשנתנו שאף קידושיה בשטר ובביאה — הרי הם של האב. שבידו לקדשה ולמסרה בעל כרחה.

והוינן בה: מנא לן הא?

ומשנינן: אמר קרא: "והיתה לאיש אחר", איתקוש הויות — להדדי [הוקשו כל אופני הקידושין זה לזה]. וכשם שבקידושי כסף מקדשה האב, אף בשאר סוגי הקידושין מקדשה האב.

שנינו במשנתנו: זכאי במציאתה.

ומבארת הגמרא, שהטעם הוא **משום α-100 איבה** (1). שהרי אינו חייב במזונותיה, ואם מציאתה תהיה שלה, תהיה לו איבה עליה, ולא ירצה לזונה.

שנינו במשנתנו שהאב זכאי במעשה ידיה.

מנלן?

דאמר רב הונא אמר רב: מנין שמעשה הבת לאב? שנאמר: "וכי ימכור איש את בתו לאמה". מזה אמה — מעשה ידיה לרבה [לאדון שלה], אף בת — מעשה ידיה לאביה.

ומקשינן: ואימא שהני מילי שמעשה ידיה שלו — בבתו קטנה, דמצי מזבן לה [שיכול האב למכרה לאמה העבריה].

אבל נערה, דלא מצי מזבן לה, נאמר שמעשה ידיה דידה הווי!

ומשנינן: **מסתברא דמעשה ידיה של אביה הווי**.

ליה למנקט הפרת נדרים, שהפסיד כחו שהיה לו בה, שהיה יכול להפר נדריה, והוי דומיא דיציאה מאדון, שמפסיד מעשה ידיה.

1. אבל ליכא למימר דמציאתה של אביה מדאורייתא כמו שכסף קידושיה לאביה, דשאני

כספא?!

ותירצו, דאיסורא דאית ביה ממונא מאיסורא דלית ביה ממונא — לא ילפינן.

77. כתבו התוס', דהכי נמי הוה מצי למימר דיצאה מרשותו לענין אכילת תרומה, אלא דניחא

שמעשה ידיה שלו. שפשיטא הוא, שהרי השתא יכול זבוני מזבין לה לגמרי לאדון אחר, מעשה ידיה מיבעי לומר שהם שלו?

אלא, כי איצטריך קרא "וכי ימכור איש את בתו לאמה", שהמילה "לאמה" מיותרת, ודורשים ממנה "מה אמה מעשה ידיה לרבה, אף בת מעשה ידיה לאביה" — לעניין נערה איצטריך, ללמדנו שאף מעשה ידיה — של האב.

שנינו במשנתינו: בהפרת נדריה.

מנלן?

דכתיב גבי הפרת נדרים: "בנעוריה בית אביה". וכך היא כוונת הכתוב: בנעוריה — ברשות אביה היא (4).

שנינו במשנתינו: ומקבל את גיטה.

מנלן?

דאי סלקא דעתך שמעשה ידיה לאו דאביה, אלא של עצמה הן, אם כן, אלא הא דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה, כדכתיב: "את בתי נתתי", שמשמע שכל סוגי נתינות בידו, היכי מצוי מסר לה לחופה? הא קמבטל לה בשעת מסירתה לחופה ממעשה ידיה באותו יום.

אלא בהכרח שמעשה ידיה שלו.

פריך רב אחאי, עדיין אין ראייה מכאן, כי אימא דיהיב לה שכר פקעתה [שנותן לה האב את שכר בטלתה]!

אי נמי, דמסר לה לחופה בליליא, שאז אינה עושה מלאכה!

אי נמי, דמסר לה לחופה בשבתות (2) וימים טובים! (3)

אלא, כך הוא הלימוד שמעשה ידיה שלו: הרי קטנה — לא צריכא קרא ללמדנו

נשים בחולו של מועד, משום דאין מערבין שמחה בשמחה, ודרשה גמורה היא, כדאמרינן במס' חגיגה [ח' ע"ב] דהוי מדאורייתא, איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יו"ט, שהוא כיו"ט לענין מלאכה, משום דתוספת חג — מדאורייתא היא, ובטילה באותה שעה מן המלאכה, אבל עדיין אינו יו"ט, ולכן אין כאן משום "אין מערבין שמחה בשמחה". תוס'. עוד תירצו התוס', שמדובר שעשה נשואין בלא סעודה. ועיי' במהרש"ל ומהרש"א מה שכתבו בזה.

4. תמה רש"י, הא כתיב בענין נדרים פירוש: "כי הניא אביה אותה!" ותירץ, דאי לאו האי קרא דמייתנין, הוה אמינא דמקרא זה בקטנה משתעי. ועיי' במהרש"א שהקשה על דבריו, אמאי לא

קידושין, שלא טרחה בהם כלל. אבל מציאתה, שטרחה להגביהה, נימא ששלה היא! עיי"ש.

2. הקשה הגרעק"א בהגהותיו, הרי עדיין שייך ביטול מלאכה, שהרי יכולה לעשות דברים המותרים, כגון לחתוך את התלוש, ולשמור פירות וכיו"ב! עיי"ש.

ותירץ הרש"ש, דכמו דאמרינן "אי נמי, דמסר לה בליליא", אע"ג דיכולה לעבוד גם בלילה, ואם כן, הרי מבטלה ממעשה ידיה, מכל מקום, כיון שאין דרך בכך, לא חשיב ביטול מלאכה. וא"כ הוא הדין הכא, דאין דרך לעבוד בשבתות ויו"ט, אף שיש מלאכות המותרות.

3. אע"ג דאמרינן במס' מו"ק [ח' ע"ב]: "ושמחת בחגך — ולא באשתך", דאין נושאים

ורבי יוסי ברבי יהודה סבר: אב נמי, אם לא נתקן לו פירות, מימנע ולא פריק. משום שסבר האב, כיסא נקיטא עילוה, הרי יש לה כיס מלא מעות ששמרו עבודה מדמי הפירות, ועד עתה לא נהנתי מהם, תיזיל, ותפרוק נפשה מאותם הדמים, ואם יחסרו — אני לא אשלים!

שנינו במשנתינו: ניסת, יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות.

תנו רבנן: כתב לה האב בנדונייתה מן האירוסי⁽⁵⁾ מטלטלין, כגון פירות כפות וכלים, שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה. ומתה קודם שנישאה — לא זכה הבעל בדברים הללו.

משום רבי נתן אמרו: זכה הבעל בדברים הללו⁽⁶⁾.

לימא, בפלוגתא דרבי אלעזר בן עזריה ורבנן — קמיפלגי תנא קמא ורבי נתן.

דתנן: נתארמלה או נתגרשה, בין מן הנשואין בין מן האירוסי, גובה את הכל. דהיינו, מאתיים לבתולה, מנה לאלמנה, ותוספת כתובה.

רבי אלעזר בן עזריה אמר: אם נתארמלה או נתגרשה מן הנשואין — אכן גובה את הכל.

דכתיב: "ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר". איתקוש יציאה — להוייה [לקידושין]. כשם שקידושה לאביה, אף גיטה לאביה.

שנינו במשנתנו: ואינו אוכל פירות בחייה.

תנו רבנן: האב אינו אוכל פירות הנכסים שירשה בתו ממשפחת אמה בחיי בתו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: האב אוכל פירות בחיי בתו.

במאי קמיפלגי?

תנא קמא סבר: בשלמא בעל — תקינו ליה רבנן פירי, דאם בן, אם לא יאכל פירות — מימנע ולא פריק [ימנע ולא יפדה את אשתו לכשתשבה].

לכן תקנו שיאכל הבעל פירות, וכנגד זה — כל פדיונה יהיה עליו, בין אם רב ובין אם מעט. וזה עדיף מאשר להשאיר לה את דמי הפירות ויפדוה מהם, כי יש לחשוש שמא לא יספיקו דמי הפירות לפדיונה.

אלא אב, מאי איכא למימר, למה נתקן לו אכילת פירות? האם משום דמימנע ולא פריק? הרי בלאו הכי, אף בלא שנתקן לו דבר — פריק לה.

נדונייה זו — אלא ע"מ שתינה בתו ממנה כמו הבעל, ורבי נתן — לית ליה האי אומדנא. ועיי"ש שהאריך.

6. הקשה הרשב"א [הובא בשיטמ"ק], איך אמר רבי נתן שזכה הבעל בדברים הללו, הלא ארוס אינו יורש?!

מייתי מרישא דקרא, דכתיב: "ואם הניא אביה אותה ביום שמעו וגו'"?

5. כך פירש רש"י, דאיירי מן האירוסי. אבל ר"ת הקשה עליו, וכתב דאיירי מן הנשואין, והטעם שלא זכה הבעל בדברים הללו לשיטת ת"ק, משום דאנן סהדי דאין דעת האב ליתן

ואם מן האירוסין נתארמלה או נתגרשה —
בתולה גובה מאתיים, ואלמנה מנה.

ב-11 אבל את התוספת אינה גובה, משום שלא
כתב לה אותה — אלא על מנת לכונסה⁽⁷⁾,
והרי לא כנסה לבסוף.

אם כן, למאן דאמר שלא זכה הבעל בדברים
הללו — כרבי אלעזר בן עזריה סבירא ליה.
שכשם שהיא אינה גובה תוספת כתובה מן
האירוסין, כך גם הבעל אינו זוכה בנדונייתה
מן האירוסין.

ומאן דאמר שזכה הבעל בדברים הללו —
כרבנן סבירא ליה.

שהרי הם סוברים שאם מת הבעל, אף שמת
מן האירוסין, היא גובה את הכל, מנה
מאתים ותוספת, ומוכח שכתובתה קיימת
כאילו נישאת. ולכן, אם מתה היא, הרי
הבעל זוכה בנדונייתה, שאף הנדונייה בתוך
השטר נכתבת. שכך כותבים בשטר הכתובה:
"דא נדניא דהנעלת ליה מבי אבוה, כך וכך.
וצבי, ואוסיף לה מדיליה כך וכך". דהיינו,

שכותב הבעל בשטר הכתובה את סכום
הנדונייה שהכניסה לו האשה [בתורת "נכסי
צאן ברזל"], ומוסיף לה הבעל על סכום
הנדונייה משלו, ומתחייב על אחריות הסכום
הכולל להחזיר לה אם יגרשנה או אם ימות
בחייה.

ודחינן: לא. באמת אפשר לומר דבולי עלמא
סוברים כרבי אלעזר בן עזריה, שהלכה
כמותו, כלדקמן.

מאן דאמר שלא זכה הבעל בדברים הללו
— היינו ודאי כרבי אלעזר בן עזריה.
שכשם שאין היא מקבלת תוספת כתובה מן
האירוסין, משום שלא כתב לה אלא על מנת
לכונסה, כך הוא אינו זוכה בנדונייתה, שלא
כתבה לו — אלא על מנת חיבת נישואין.

ומאן דאמר זכה, סובר שעד כאן לא קאמר
רבי אלעזר בן עזריה — אלא מדידיה לדידה,
דהיינו, שאינה מקבלת תוספת כתובה מן
האירוסין, משום שלא כתב לה את התוספת
— אלא על מנת לכונסה.

וכתב, דכאן אין שייך לומר שארוס אינו
יורש, שהרי כבר זכה מקודם, משו"ה יורש.
וצריך להבין את דבריו, שהקשה: הרי ארוס
אינו יורש, וסיים "משום הכי יורש"!

ומבאר האבני מלואים [בסי' נ"ב], שהלשון
לא דווקא הוא. והכוונה שהנכסים נשארים
אצלו כירושה, שלעולם לא יצטרך להחזירם,
מאחר שאין עליהם זמן פרעון. וגם רבנן שנחלקו
על רבי נתן, לא חולקים על יסוד זה, אלא
דסבירא להו שאין כאן אומדנא שהאב הקנה
לבעל מן האירוסין, ולכן לא היה לו במה לזכות.
אבל לאחר הנישואין, גם רבנן יודו הבעל
צריך לבוא מדין יורש כדי לקבל את נכסי צאן

ברזל.
ועיי"ש שחירץ בזה מה שהקשה הפנ"י,
לשיטת התוס' דאין הבעל יורש מלווה, מפני
שאיין הוא יורש בראוי. והרי נכסי צאן ברזל הוו
כמלוה לבעל, אם כן, היאך הוא יורש נכסי
צ"ב? עיי"ש.

7. הקשו התוס', אם כן, כל אדם שלוקח מחבירו
פרה, ונטרפה או מתה, אנן סהדי שלא על מנת
כן לקחה?!

ותירצו, דהתם אנן סהדי שהיה מוכן ליכנס
באותו ספק על מנת לקנות את הפרה, ואפילו אם
היה המוכר אומר לו: אם תטרף יש לך לקבל